

Київ. П'ятниця, 27 жовтня (октября), р. 1906.

# РАДА

газета політична, економична і літературна  
виходить щодня, окрім понеділків.

Рік перший.

## „РАДА“

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

„РАДА“ має широку програму, як зважані велики політичні газети: дає щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всіх світові події; новини та оповідання; фельетони; політичні, наукові і беатистичні.

„РАДА“ має власних кореспондентів у Петербурзі, Москві, Харкові, Одесі, Полтаві, Чернігові, Херсоні, Житомирі, Кам'янці-Подільському і по інших містах України та Росії, а також і за кордоном у Львові, Чернівцях, Відні, Парижі та Берліні.

Соболін уважає звертає „РАДА“ на місцеве життя провінції

„РАДА“ стоять за парламентарій лад у державі, за рівне право всім за волю і права українського народу і всіх інших народів Росії, за землю хліборобів, за інтереси трудового народу; вона оборотиться проти всякої гніту й насильства. Народна просвіта і культура українського народу буде для неї такою ж дорогою справою, як і політичні права, як і права та потреби робочих мас.

У „РАДА“ пишуть: проф. Антонович В., Балабуха С., Бондаренко Ів., Ворожковський В., Василевський М., Верзилов А., Винниченко Вл., Волох С., Вороний М., Ганайзер Є., Грабко-А., Гриченко Б., Грищенко М. (Загірія), Григоренко Гр., Грушевський Ол., Дмитров М., Дніпровська Чайка, Доманицький В., Дорошенко Д., Ефремов С., Жебулов М., Житецький П., Капельгородський П., Квасницький Є., Коваленко Гр., Коваленок-Коломацький Г., (Свободний Г.), Козловський В., Комаров М., Комарова Г., Конощенко А., пр-дц. Корніак-Челюковський А., Коцбуський М., Кошоїв В., Крофі Кримський А., Кущін В., Левицький М., Ліса Ів., Липківський С., Лисенко М., Лісовський Ол., Лозинський М., Лоський К., Лотоцький Ол., Маковей О., Маркович Д., Матушевський Ф., Мирний І., Миронов В., Науменко В., Огієнко І., Оправахата П., Павленко В., Павловський М., Падалка Л., Пахаревський Л., проф. Перетць В., Піснячевський В., проф. Погодин А., Русова С., Русов А., Саміленко В. (Сивенький), Сластьон О., Смуток П., Старіцька Л., Степаненко В., Тарасенко І., Тесленко А., Тимченко Е., Треймав Гр., Туган-Барановський М., Хотовицький М., Чернявський М., Чикаленко Є., Чижевський П., Черкасенко С., Шемет В., Шраг І., Шелудко Ф., Яковлев А., Ярошевський В., Яновська Л., та інші

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: З приставкою і пересилкою: до кінця року з 1-го числа 1 карб. 70 к., 1-го жовтня (окт.) 1 карб. 40 к., на 1 міс 50 коп.

За кордон: до кінця року 3 карб., на 1 міс. 80 коп.

ЦІНА ОКРЕМОГО № 3 коп.

Адреса редакції і головної контори: у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6, біля Золотих воріт. Телефон 1458.

Передплачувати й купувати на роздріб „РАДУ“, окрім контори (Вел. Підвальна), можна ще по сіх місцях: У КІЇВІ: в книгарні „Кіївська Старина“ Безацька вулиця, 1. У НІЖИНІ: в книгарні п-ні Чекмарівської. В ОДЕСІ: у Олександрія Коровівській, Ніжинська вул., 1. У ЛЬВОВІ (Галичині): в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, 1.

Редактор М. Павловський. Видавець Є. Гриченко.

# ВОДЕСІ

приймається передплата, оповідки і продается на роздріб газета „РАДА“ Ніжинськувіл., № 50, кв. 3. витійді Контори „РАДА“

## Городський Театр.

Російська опера під управою

М. М. Бородая.

У п'ятницю, 27 жовтня, гастролі відомого барітона ТІТТО РУФФО з участию д-кі Горіні, Лени Стоклен, д-д Акімова, Аскочинського, Варніга Григорія, Ковалевського опери „Севільський Циркульник“, муз. Россіні. Фігаро—

д. ТІТТО РУФФО. Початок о 7/2 год. веч.

У суботу, 28 жовтня, добродійний спектакль на користь бідних учнів єкатерининської реальні школи. Опера „ПІНОВА ДАМА“, муз. П. І. Чайковського.

У неділю, 29 жовтня, ранком, по затяжно-приступній ціні оп. „ЖИЗНЬ ЗА ЦАРЯ“, муз. Глінки. Увечері оп. „КАРМЕН“, муз. Візе.

У понеділок, 30 жовтня, гастролі відомого італійського барітона ТІТТО РУФФО, оп. „ДЕМОН“ муз. Рубінштейна.

У вівторок, 31 жовтня, бенефіс відомого італійського барітона ТІТТО РУФФО. оп. „РИГОЛЕТО“ муз. Верді. Білети на оповіщені спектаклі продаються в касі театру.

Театр „СОЛОВЦОВ“ сезон 1906—1907 р. Директор І. Є. Дуван-Торцова.

У п'ятницю, 27 жовтня, у 2-ге драматична поема Г. Жулавського „ЕРОСЬ І ПСИХЕЯ“ на 6 актів, переклад Ал. Вознесенського.

Режисер Г. П. Гаєвський. Початок о 8 г. увечері. Ціни зважайті. У суботу, 28 жовтня, у 3-го „ВЕЧЕРНІЙ ЗОРІ“ (Zapfenstreich), драма на 4 дії Беерлінга. У неділю, 29 жовтня, два спектаклі: ранком для учнів по значно зменшенні цін (від 10 к. до 1 карб. 50 коп.) „КАМО ГРДІШЕС“ (Omo Vadis), др. в 5 д. і відмін, переклад Н. Собольщиков. Увечері в 11-те „ШЕРЛОН ХОЛЬМС“ п'єса на дії Копал-Дойля, переклад В. Протопопова.

Касса в театрі одинчина з 10 годин ранку, до 3 годин дня та з 6-ти годин, до кінця вистави. Головний адміністратор Н. В. Ізвольський.

Театр Т-ва Грамотності. Директор І. Є. Дуван-Торцова.

У п'ятницю, 27 жовтня, спектакль для зміщення засобів Товариства Грамотності: при участі артистів і театрі „Соловцова“ і з товариства Грамотності виставлено буде: 1) „МАДМУЗЕЛЬ ФІОФ“, драма на 1 дію Метелє переклад Радашевської 2) „ЩЕКОЛІВОЕ ПОРУЧЕНІЕ“, комедія Майфельдів. Зонцерното отдељение. Бер. уч. артисти, любителі і хор студентів університету св. Володимира.

Початок о 8 год. увечері.

У суботу, 28 жовтня, „РУССКАЯ СВАДЬБА ВЪ ИСХОДѢ XVI вѣка“, п'єса на 3 дії і 6 відмін П. Сухоріна. З хором і музикою.

У неділю, 29 жовтня, ранком по значно зменшенні цінках „ПУЧИНА“ Хеермана.

Увечері в 6-ти: „МАТЕКИНЬ“, драма на 4 дії Шау Переклад Вейкена.

У вівторок, 31 жовтня: „ПОРЧЕНЫЕ“ Brje 2) „ЗЕЛЕНЫЙ ПОПУГАЙ“. Шніцера. Касса в театрі одинчина з 10 годин ранку, до 3 годин дня та з 6-ти годин, до кінця вистави. Головний адміністратор Н. В. Ізвольський.

Товариство „ПРОСВІТА“ у Київі.

В суботу, 28 жовтня, в залі Народної Аудиторії (б.-Кудрявська вул. № 26) відбудеться перший літературно-музично-вокальний вечір товариства „ПРОСВІТА“ (заснованого в пам'ять Тараса Шевченка в Києві).

Програма складається з українських поетів та композиторів—Франка, Лесі Українки, Вороного, Самійленка, М. Лисенко, Степаніка, Кошиця. Братимуть участь д-кі: Вонсовська, Даєціно, Логовинська, Валерік, Васильченко; д-д М. Лисенко, Барвінський, Верезинський, Проценко, Свирський та інші чоловічий хор. Ціни білетам від 10 коп., до 1 руб. Початок у 8 годин увечері.

Купувати білети можна в магаз. Л. Ізаковського, а в день концерту в залі аудиторії.

Друкуються і ве- Український календар на 1907 р. забаром віде Товариства „ПРОСВІТА“ у Київі.

На гарному папері, з малюнками і портретами письменників та громадських діячів, у календарі буде крім офіційного та справочного oddілу ще цілі ряд популярних статей з історії, літератури, політичного і громадського життя, а також з медицини, ветеринарії та господарства. В календарі будуть статі відомих українських письменників та популяризаторів (В. Дома-ницький, В. Гриченко, М. Загірія, М. Левицький, Є. Чикаленко та інші).

— Ціна буде дешева.

Ціна окремого № 3 коп.

Адреса редакції і головної контори:

у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6.

біля Золотих воріт.

— Телефон 1458.—

Умови передплати:

З приставкою і пересилкою: до кінця року 1 карб. 40 коп. на 1 міс. 50 коп.

За кордон: до кінця року 3 карб., на 1 міс. 80 коп.

За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодіши, переховуються в редакції з місяці і видаються авторам їх коштом, а дрібні замітки її дописи одразу знищуються.

Умови друковання оповісток:

За рядок попереду тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз.

не подаю ніяких підстав, щоб ручки зложити та мовчки пальчики сліз гірких пускати.—Боротися треба, працювати треба, а не батіжка слухатися, та ще й хльосткого пужална...

„Праця“ теперішнього учителя дуже подібна до Сизифової роботи, яку не всякий зугарен робити й терпіть—каже Дід Михайл.

Бодай би він Й зовсім не робив і не терпів, будо б краще—скажу я. І хот не дає таким працьовникам зразу взятися до національно-шкільної справи? Хто йм не дає учитися самим, знайомлючись з українською літературою, науковою й умілістю, вчити дітей читати українські книжки, давати ім народні дати від українських книжок, росповідувати евангеліє від українською мовою і т. інше?

Я знаю три школи, в яких неофіційно поруч з російськими вживаніться українські підручники і луга чиста непокалічена мова. От до чого кликав я у 182 числі „Громад. Думки“ учителя! Невже ж можно вглядіти в съому безнадійність, і невже краще.. слози літи разом з селянами, а хтось там другий там часом нехай здобуває ім вію, і кращий лад громадський, і національна школа, і підручники, і може ще національне виховання, яким бракує.

Дід Михайл цілком не зрозумів моєї статі, та я на інших сум накликав. Навіщо вів так боронить на при кінці право української школи на існування, рівняючи Й до московської? Ніхто тоді права не зменшував, і я також само доводив, що українська школа повинна мати далеко кращий багатий, правдивий зміст над російською,—проте і російської не гудив. Шановний же Дід по за Ушинським під часів місця і не бачить, бо каже, що „тепер я забрати з московської школи прадо нашого українца Ушинського, то решту не тільки можна, а й треба без жалю за смітник викинути“. І хот Дід Михайл, певне, обрається за Ушинського, але нічого діяти, і я скажу ось що: доведеться призватись, що 3 район народні школ Кубанської області, до прапорів відомий у нас педагог—інспектор Левицький і куїди зібралися учителі мало не во всіх губерній, аби хоч трохи зділитись з Ушинськими у руках. Народний учитель—ось хто повинен би працювати на спорудженням народної школи. Учитель-громадянин давно прокинувся, шукає кращою шляху, бореться за кращу долю, і коли я писав, що для рідної школи не зайдеться з поміж вчителів визначних діячів, то розумів перші з все не політичну або громадянську нездатність їх до праці, а педагогичну.

Боятися нам того, що ми не маємо учителів з чистим українським вихованням, де грих і сміх; боятися сього чисті ті, хто не знає ні людей, ні школи, ні думок зразкових педагогів про початкову школу,—навчає нас д. Дід Михайл. От же я бояюсь, що ми таки не знайдемо потрібних учителів, хоч грих в цьому підгірського не бачу і сміяється з цого зовсім не думаю. Дід Михайл кличе за свідків „зразкових педагогів“. Але зразкові педагоги ніколи не признають за добре вихованіх справжніх робітників по школі тих лідів, „робочих шкіл“, що під батіжком везуть воза, не пытаються, з чим куїди. Але вчити та виховувати дітей, зовсім не те, що горшки ліпти, і, крім природного таланту та широкого хох

## Виборча реформа в Австрії.

(Од власного кореспондента).

Львів, 22 жовтня.

Парламентарна комісія для виборчої реформи скінчила вже редакцію правительственного проекта виборчої реформи й завтра зачнеться друге читання проекта вже перед повною палатою послів.

У попередніх статтях я показав, яке значення цей проект має для українського народу в Галичині. Тепер же лишається написати тільки про те, яким шляхом може бути змінений той виборчий закон, що його тепер мають завести.

Теперішній проект виборчої реформи далікій від пріципу *рівності* виборчого права. Ті народи, що мали в Австрії досі привілеї, себто німці й поляки, задержали свої привілеї й надали; через те ж ті народи, які досі були покривджені, зосталися також надалі покривджені. Певна річ, що ті, яким виборча реформа затверджує до теперішнього привілеї, хотіли б іх як найменше забезпечити, а ті знави, що зосталися покривджені, хотіли б, щоб ту кривду можна було в будучності як найлікше усунути.

Тому то *німці*, яким виборча реформа дає більше, як ім належало по числу німецької національності в Австрії, зажадали, щоб в будущості виборчий закон можна буде змінити тільки за згодою двох третин послів у парламенті. Проти німців рішуче стояли *чехи*, яких теперішня виборча реформа справді кривдить у порівнянні з німцями. Вони заявили, що або до зміни виборчого закону буде потрібна звичайна більшість, або вони повалять цілу виборчу реформу. У невигідним становищі оцінилося „Коло польське“. Поляки, яким виборча реформа віддає в руки повну політичну владу у Галичині, також хотіли як найбільше забезпечити цю владу й надалі, але не випадало їм також іти разом з німцями проти чехів, які нераз помагали „Колу польському“. І тому поляки заявили, що їм байдуже, яким шляхом можна буде змінити виборчий закон в інших краях Австрії, вони додгаються тільки забезпечення свого панування в Галичині.

Через такі ріжні домагання трудно було комісії знайти якийсь вихід, і вона порішила справу так, що ні німці, ні чехи не здобули того, чого хотіли, за те „Коло польське“ дістало все, чого хотіло. Комісія ухвалила, що до зміни виборчого закону треба, щоб в парламенті були присутні дві третини (3/4) всіх послів, а тоді можна буде ухвалити зміну звичайної більшістю. Однаке, коли буде йти справа про зміну постанови про рівносній вибір двох послів з того самого виборчого округа або про інший поділ виборчих округів, які вибирають рівночасно двох послів, тоді в парламенті повинна бути бодай половина послів із того краю, в якім ті зміни мають, бути заведені. Читаючи, що ця умова виміряна до Галичині, бо лише в Галичині один виборчий округ вибирає двох послів. Значить, коли парламент хотів би змінити ті основи, на яких буде оперта політичне панування поляків у Галичині, то не зможе цого зробити. Во до сього буде треба, щоб в парламенті була присутня бодай половина галицьких послів, а як польських послів з Галичини куди більше половини галицьких послів, та без згоди польських послів ніяка зміна не буде можлива. А так, як тепер справа стоїть, *ні обна* з польських політичних партій не захоче змінити поділу виборчих округів у Галичині і спосіб вибору посли у тім напрямі, в якім сього додгається український нарід.

Таким чином виборча реформа, яка тепер заводиться в Австрії, не тільки відає всю політичну владу у Галичині полякам, але ще й постановлює, що без згоди поляків тій політичній владі не можна буде від них відібрати.

Між українськими політичними партіями (зазвімком соціально-демократичної, що пристає на виборчу реформу, яка-б вона не була) в Галичині була думка, вжити всіх способів, щоб не допустити до такого вічного національно-політичного закріпощення українського народа під пануванням поляків, хоч-би навіть прийшлося повалити цілу виборчу реформу. Справа виборчої реформи в Австрії така пекуча, що хоч-би й повалено тепер, то вона та-ки мусила би прити зазабором. Її треба порішити як *найсправедливіше*; коли ж спрівідиться *теперішня* виборча реформа, то на зміну її на користь українського народа нема найменшої надії.

Розуміючи це, „Діло“, орган української національно-демократичної партії вдався до українських послів у парламенті, згуртованих в „Руському клубі“, щоб вони при помочі обструкції повалили виборчу реформу в її теперішній формі. До сеї роботи сам „Руський клуб“ очевидно за малий, але як

би він погодився і поєднався з *усіми іншими* противниками виборчої реформи, то він міг би був робити обструкцію, сподіваючись на успіх. Що з обструкції могла бути користь, видно найліпше з того, що правительство злякалося її щоб зменшити її силу, президент міністрів Бек почав вмовляти українських послів аби, вони обструкції не робили, бо сим виборчої реформи не змінить на *користь* українському народові, хиба тільки на *шкоду*. І „Руський клуб“ послухав Бека й трьома голосами проти двох (на засідання, на якій рішалася та справа, явилося тільки 5 послів) ухвалив не робити обструкції. За обструкцією були Романчук і Яворський, прости обструкції Король, Гладишовський (оба москові філи) і Василько.

Се становище „Руського клубу“ спровоцило обструкцію дуже пошкодило. За той час, коли обструкціоністи ждали на чому стане „Руський клуб“, прихильники *теперішньої* виборчої реформи поставили нагле внесення, щоб виборчу реформу полагодити найперше з усіх інших праць парламенту й через те похвалили обструкцію всякої надії на успіх.

Таким чином виборчої реформи буде ухвалена парламентом у такій формі, в якій призначає її комісія, й національно-політичне закріпощення українського народу токо реформою стає дійсним фактом. Коли проект виборчої реформи стане законом, з тим хвилює зникає всяка надія на те, що український народ матиме змогу коли-небуде мирно, законно, парламентарно дорогою визволитися з-під національно-політичного панування поляків. Це могло бути зроблено парламентарною дорогою тільки тоді, коли-б серед польської суспільності в Галичині взяли верх думки про політичну справедливість до українського народу, та не се нема надії, її панування не веде до думок про справедливість, а тільки до думок про те, щоб змінити своє панування. Значить, визволиться з-під того національно-політичного кріпакства, в яке виборча реформа віддає український народ полякам, зміг би він хиба якимсь наспільним шляхом.

Дивитися на значення теперішньої виборчої реформи для українського народу в Галичині, так як дивиться „Руський клуб“, не можна. Треба тім, що член „Руського клубу“ в комісії для виборчої реформи, посол Василько, говорив у комісії зовсім серйозно, що українські послів старатимуться всіма способами повалити *таку* виборчу реформу. А потім той самий чоловік на засіданні „Руського клубу“ став проти обструкції, кажучи, що він спровадів обструкцію, сподіваючись, що може правительство й „Коло польське“ той погрози злякається її зробляти українцям якусь уступку, але коли погроза не помогла, то він став проти неї, бо се могло би тільки погіршити справу. І скажіть же, хто буде числитися з такими політиками, що нині кидають погрози, а завтра заявляють, що се лиши так, що вони тих погроз і не думали виконувати?! Се-ж оперетка гра, а не сесійна політична діяльність!

І коли того рода політики будуть далі верховодити між українським народом в Австрії, то можна буде певним, що вони тільки спинятимуть його його шляху до визволення. Понедільник візволятися з теперішнього поневолення, український народ повинен би найперше подумати над тим, якому визволитися від таких „прovidників“ і „політиків“, що роблячи на плечах народних мас політичну кар'єру, з поневолення народних мас роблять собі політичну гру.

Мих. Лозинський.

### Молоде й старе покоління на селі.

I.

Останні бурхливі два роки поділили людей на два ворожих табори,—тих, що стоять за вільний рух і тих, що йдуть проти його. Такий поділ людей помітася температурою скрізь, куди не поглянеш,—і не тільки по городах, а й по селах. Останнім часами селянине стала пильніше придивлятися до всього того, що котирьою навколо їх, навчились читати газети, навчились з розрізаніми в сучасних поважливих питаннях і, наприкінці, і сами виступили, як активна сила в боротьбі за країну долю. Хто бував в селі рідко, тому особливо кидається відчін, як росте й шириться розвиток самосвідомості селян.

Самосвідомість селян зростає, але не зростає і та боротьба, що ведуть між собою старе й молоде покоління. Як і скрізь, ріжниця між старим і новим поколінням завше помічалася на селі; та ріжниця взагалі „батьків“ та „синів“. Але такої помітної ріжниці між ними, яку ми бачимо тепер, ще ніколи не бувало. Між „батьків“ та „синами“ лягла широка безодні обіцяного непорозуміння, безодні, що виявляються в їх ділах, поглядах, пе-

реконаннях і віруваннях.

Молоде покоління,—це здебільшого парубоцтво і частини більш-менш освічених літніх селян. Своїм серцем вони почули, на чиому боці правда в тій боротьбі, що йде тепер. Ця частина селянства злякалося її щоб зменшити її силу, президент міністрів Бек почав вмовляти українських послів аби, вони обструкції не робили, бо сим виборчої реформи не змінить на *користь* українському народові, хиба тільки на *шкоду*.

— Так от яка правда!—кричали стурбовано селяні і рішуче стукали кулаками по столу.—Однімають батьків із сем'ї і потім поводяться з ними гірше ніж з житнію... ну, ну...

Всякі поважні випадки, а їх тепер трапляються на селі далеко більше, ніж раніше, обмірюють во всіх болів'ях і молоді пильніше, щоб зкористуватися ними і одкрити очі тим, в кого вони ще затумані. Пригаду, які вражіння зробила на селі відмінною смертю одного запасного в м. Брусилові. Бідняка нічого не мав,—ні хати, ні землі. До дому вернувся з воні зовсім хворий і хутко й помер. Добре люди відвались і поховали сіром... Тільки батько взяв за одряд звичайну плату...

— За що ж пропала людина?—стурбовано гомопіні селяні.—Служив, служив, і вислужив стільки, що й поховати ні за...

Декілька слів про дівчат. Між ними теж помітася розвиток самосвідомості, чого раніше зовсім не було. І на всяких зібраннях,—чи то дозволенім, чи ні,—буває і гурток дівчат. А в співах пісень теперішнього часу ви завше почуєте і дівочий голос.

### I. Огієнко.

## З газет та журналів.

\* \* \* В № 157 катеринославської газети „Южная Заря“, заходимо гарну статю д. Миколи Вільного, поклик до братів українців. Статя починається віршом Б. Грінченка: „Сміло ж, братя... при тому вірш: „Сором недбалім усім!“ д. Вільний підкresлює.

— Чутка. Ходить чутка, що всім губернатарам наказано до Петербургу за тих предводителів дворянства та інших місцевих начальників, які належать до партії „народної свободи“.

— Нове начальство. Цими днями в Царському селі поліція поспіхала всіх дворників і зробила їм ось який наказ. Дворники повинні старажити за квартирантами, не дозволяти, щоб хтось почував по квартиріях без „прописки“. Вони повинні довідуватися від слуг, що завше робить квартиранти, а коли в іх зберуться гости, то не дозволити, особливо, як гости розмовляють, а не грають в карти“.

— Серед робітників. По багатьох заводах та фабриках у Петербурзі, на Військовій стороні робітники зібраються на мітинги. Промовляють здебільшого соціальні демократи про те, як ставиться ця партія до виборів до нової Думи. Хотять заводити городські виборчі комітети, щоб ці комітети завідували виборами до Думи серед робітників. Такі комітети вже заведено по заводах та по фабриках Полтавського.

— Безробітні по Забайкалю. Сила безробітніх набралася не тільки в Іркутську, але й всюди по-за Байкалом (у Сібіру), в Читі, в Верхнєудинську. Всюди безробітні зібраються на мітинги. Промовляють здебільшого соціальні демократи про те, як ставиться ця партія до виборів до нової Думи. Хотять заводити городські виборчі комітети, щоб ці комітети завідували виборами до Думи серед робітників. Такі комітети вже заведено по заводах та по фабриках Сібіру.

— Безробітні по Забайкалю. Сила безробітніх набралася не тільки в Іркутську, але й всюди по-за Байкалом (у Сібіру), в Читі, в Верхнєудинську. Всюди безробітні зібраються на мітинги. На одному мітингі видалося від 1000 до 2000 чоловік. Тим часом проклам Тараса так само живій, як і в р. 1845.

...Хто мати забуває,  
Того Бог карає,  
Чужі люде цуваються,  
В хату не пускати,  
Свої діти—мож чужі  
І не має алому  
На всій землі безаконешній  
Веселому дому.

Проклам досі висить над Україною, а українські „патріоти“ їдять, їдять і завстюють.

Вони кохають рідний край корисною любов'ю: поки малі виростають силами рідного краю, а потім люблять „холандців“ вареники, „малоросійські“ пісні і одежу і т. д. І лічать себе „ширими“ українцями.

А в дійності кохає рідний край той, хто працює для добра народу.

Про світів народу—найбільше добро, вище всього чесна добра.

но-полеві суди скасують тільки тоді, коли міністерство внутрішніх справ зробить доклад, що революційний рух всюди в Россії втихомирився.

(Око).

— Останні звітки. 28 октября в міністерстві внутрішніх справ почнуть радитися про те, як завести земство в Польщі.

Полковнику Щоцькому (колишньому київському поліцеймейстру) дають службу в Петербурзі, в по-ліції.

Заводять сорок нових воєнних рот із кулеметами.

(К. Р.).

### Лист А. А. Лопухіна.

По багатьох газетах (Русск. Вѣд., Око, Нов. Путь) надруковано листа колишнього діректора департаменту по-ліції А. А. Лопухіна до міністра П. А. Століпіна. Адвокати вимагали на суді над робітничими депутатами оголосити цього листа, але суд не згодився.

Подаемо цей лист в українському перекладі. «Шановний Добродію, Петро Аркадьевич! В листі 13 травня цього року я вважав за свій обов'язок довести до відомості вашого превосходительства про те, що я передав до редакції газети „Рѣч“ копію донесення завідувача особливим оділам департаменту поліції Макарова, яке він зробив міністром внутрішніх справ про те, як у городі Олександровську, катеринославській губернії впорядкували єврейський погром і як в цьому брали участь чиновники департаменту поліції. Я зробив це з переконання, що тільки Державна Дума, за запомогою преси, має силу на завдання недопустити того, що начальство робило єврейські та інші погроми, від яких держава мусить сподіватися собі великої небезпечності. Згаданого листа написав я для того, щоб ви не думали, що я відмінно донесення (рапорт) д. Макарова газеті „Рѣч“ подав хтось із особ, що од вас залежать. Вважаючи на це, я в згаданому листі не подав тих відомостей, що до донесення д. Макарова, які я маю. Я не зробив цього бо думав, що, коли Дума Державна, з приводу донесення д. Макарова, зробить запитання і буде зроблено з цього приводу якесь вислідування, то правду не буде сховано від вашого превосходительства. А тим часом, газеті спровадження засідання Державної Думи 8 червня (июня) цілком відмінили мене, що, коли вам подавали підстави за для пояснення цієї справи, яке ваше превосходительство робили в Державній Думі, то там справу було зовсім перекрученено. Ось через що я вважаю за свій обов'язок довести до відомості вашого превосходительства ті підстави цієї справи, які в себе має.

В январі цього року деякі люди—євреї, повідомляючи мене про те, що по ріжких місцевостях приготовлюють єврейські погроми, зверталися до мене з проханнями, щоб я допоміг запобігти цьому лихові. Коли я докладніше довідався про ці зроблені мені вказівки, то впевнився, що начальство брало участь в підготовці цих погромів. Я навіть натрапив на слід друкарні департаменту поліції. 20 января, голова ради міністрів, граф Вітте покликав мене до себе, щоб довідатися, який я маю погляд на єврейське питання та на те, чому єврейський пролетаріат бере таку участь в революційному рухові. Я відповів графові Вітте виключно на його запитання і разом з тим висловив йому такугадку, що в цьому питанні разом з юридичним боком є їїнний його бік, житівий. Цей житівий бік єврейського питання зараз виявляється в гостому антісемітізмі. Цей антісемітізм викликав не саме тільки безправне становище євреїв на протязі багатьох років, але й безпосередня провокаторська прага на-чальства. Я подав графові Вітте відомості також і про друкарню департаменту поліції, яка працює виключно за дія цього провокаторства. Але ці відо-мости в той час були в мене не зовсім докладні. Граф Вітте доручив мені, як особі, яка належить до міністерства внутрішніх справ, довідатися, докладно перевірити ці ві-домості.

Ось про віщо я довідався з цього приводу.

Коли було видано маніфест 17 октября, року 1905-го, тоді, на підставі ріжких розрізів, що виникли зараз після цього маніфесту по багатьох го-родах, серед поміркованих людей в громадянстві виявилися ознаки реакції. І от тоді чиновник в справі особливих дорученнів при особі міністра внутрішніх справ Рачковський, який за-правляв департаментом поліції, почав видавати відповідні відозви, аби по-більшіти реакцію. В той час ці відо-зви друкували самі жандарські офіцери на машині в губернському жандарському управлінні. Цю друкарську ма-шину жандари забрали, коли трусили

людей, з якогось революційного гуртка. Я сам мав у руках надруковану таким чином відозву. В цій відозві зверталися до робітників. Вона була ось як підписано: „Група русскихъ фабрично заводскихъ рабочихъ г. Петербурга“. Ця відозва мала зменшити ві-ру робітників до їх країні револю-ційних привідів, запевняючи, що вони роскрадають ті гроші, які склали робітники на політичну боротьбу. І це була тільки одна з багатьох відозв, які друковано в жандарському управлінні. Коли я почав довідуватися про цю справу, то не міг вже одшукати більше таких відозв, бо вони всі розійшлися. Згодом, коли цієї маленької машини стало замало, то департа-мент поліції на власні гроші купив гарні друкарську машину, на якій, пра-цюючи руками, можна було виробити 1,000 відозв за одну годину. Цю ма-шину поставили в таємному відділі департаменту поліції.

Ротмістрові комісарову доручено було завідувати цією машиною. До машини поставили двох наборщиків. На цій машині в декабрі 1905 року та в январі року 1906 було надруковано дуже багато ріжких по складу відозв, але однакових змістом. Нарікаючи на революційний рух, автори цих відозв казали, що винні в тому рухові перед-важно інородці і найбільше євреї. Боротися з євреями відозви і закликали людей. Я мав у руках три зразки та-ких відозв, надрукованих у департа-менті поліції. Але не тільки ці самі провокаторські відозви друкували департа-мент поліції. Четверту тоді (21-го января), тільки було складено в дру-карні. У їй були дуже потворні обви-нувачення проти євреїв і поклик до бойкоту їх на виборах до Державної Думи. А з тих надрукованих відозв, що я бачив, одна була найбільш злож-чинна: її автори проти „поляків, вір-менів, жидів“ настроювали армію, бо відозва зверталася до солдатів. Кожний відозв друкувався в тисячах екземплярів. Тільки що згадана відозва, до солдатів була послана з-для роспowsюдження в Вільну з чиновни-ком особливих доручень при вілен-ському генерал-губернаторі Шкотом в лічобі коло 5,000 екземплярів. Шкот по часті сам роскідав їх уночі по ули-цим міста, а інші передав віленському поліцмейстру, який коло 15 января прислав у департамент поліції телеграму з проханням, маючи на увазі успіх відозви до солдатів, присла-ти їх ще партю. Така була ви-друкована знову в лічобі кількох тисяч екземплярів і послана ві-ленському поліцмейстрові. Ті самі відозви до солдатів були послані теж, по кілька їх тисяч, для розповсюдження в Курську, посланою туди лі-кареві Михайлово, що його покликав на службу по вільному найму при департа-менті поліції д. с. Рачковський. Михайлів 19 чи 20 січня теж зажадав від де-парт. поліції телеграмою щоб було прислано нову партю тих самих ві-дозвів, уважаючи на особливі їх успіхи піоміж солдатами. Крім того видавані-д-том поліції відозви розповсюджували в Петербурзі через доктора Дуброви-на та через той „сюжет русского на-рода“, що під його проводом, а в Москві д. с. с. Рачковським особисто. Проковакін відозви доп-та поліції ширено й по інших місцях через по-ліцію та жандарів.

Всі вище згадані відомості я, в січ-ні цього року, подав предсідателів ра-ди міністрів, передавши теж стат-секретареві гр. Вітте і всі вище описи-ні відозви (через це в мене не зістя-лось екземпляра їх). Гр. Вітте викли-кав до себе ротмістра Комісарова, який потвердив їх ці відомості. Рот-містр Комісаров і мені потвердив їх, їх усі без винятку, і притому об'яснив, що діяв він з наказу завідуючого полі-тичним оділом департ. поліції Рач-ковського, а потім зразки відозв, ра-ніш їх складання в друкарні, подавав на прочитання директорові департа-менту поліції Вуїчу.

На неідістуше вимагання ст.сек-ретаря гр. Вітте, діяльність друкар-ви було спинено.

При тому, що мати привід не ви-конувати наказу Рачковського і не друковати відозви проти наказу голо-ви ради міністрів, ротмістр Комісаров поламав друкарський станок, а потім його перенесено з помешкання департаменту поліції на кватирю рот-містра Комісарова.

(Кінець буде).

### 3 життя партії.

22 октября в Петербурзі поліції від-повіти в хату до чоловіка вбралися двоє грабіжників. Жінка кинулася на їх із сокирою, поранила їх то вони й повіткали. Виявилось, що то були свої ж таки селянин.

(Р. Сл.)

— Арештовано в Катеринодарі в мана-стирському дворі п'ятьох ченців.

(Р. Сл.)

— Серед духовенства. В Харкові був

шархійський з'їзд виборних од

духовенства. Між іншими мусили там

говорити і про належність духовенства

до політичних партій. Та зараз же

На з'їзді заступників „истинно русскихъ людей“ 25 октября над-звичайно таємно вибрали членів „всеросійської верховної управы“. Єсть чутка, що вибрано Пуришкевича, Дубровина. Прізвище третього не-відоме.

(К. Р.).

— Перед виборами. 25 октября одеський губернатор оптракував на 3 ти-блів дочасного предсідателя комісії партії „Народной Свободы“ за-то, що зібрали у себе в хаті перед-виборчі збори. Опірічно того, зведену війчати з Одеси. На зборах тих було 25 душ лікарів, юристів, учите-лів, студентів. Усіх їх губернатор оптракував на тисячу рублів кожного або на місяць під арешт.

Одеські городські виборчі комісії прох�или губернатора дозволити зробити невеликі передвиборчі збори у приватних хатах. Губернатор на те не згодився. Через те скликано всіх членів комісії зібратися на пораду про те, щоб зректися бути членами комісії.

(К. Р.).

— В Ромні громадянство діяльно го-тується до виборів у Державну Думу. Конст-демократи думаюти зробити блок з спільнотою рівноправності євреїв і спіль-ними силами проводити бажаних ви-борців.

(П. З. Г.).

— У тюрях. У мелітопольській тюр-мі вже кілька днів голодують селян-аграрники, вимагаючи, щоб швидче було зроблено слідство. До їх приходили священики і прокурор. Священ-ник лякав, що не даст йм прічастя, а прокурор нахвалявся розсадити їх по одинці.

(К. Р.).

— С часом варту біля шпалень. В Катеринославщині селянне дуже багато протестували проти того, що йм зві-лено вартувати школи. Тепер генер-ал - губернатор скусав уже наказ про пауза в земстві.

(П. З. Г.).

— С часом варту біля школень. В Катеринославщині селянне дуже багато протестували проти того, що йм зві-лено вартувати школи. Тепер генер-ал - губернатор скусав уже наказ про пауза в земстві.

(П. З. Г.).

— В Ростові-на-Дону політичні голо-думали, щоб добитися кращого життя. Але те не посібило, бо після голоду-вання знов уже трохи політичних по-бито в тюрях. Прокурор заявив, що він нічого не може зробити з тюрем-ною адміністрацією.

(К. Р.).

— Суд. Військовий катеринославський суд виправдав усіх обвинувачених в тому, що збройною силою захопили станицю Никополь.

(К. Р.).

— Розстріляно в Катеринославі вдень 1907 року. Задовільно відпові-дали артильєрика Іванова.

(К. Р.).

— В Лохвиці на базарі арештовано молодого парубка В. Бойка за те, що роздав виброгську відзову. Як стали священики і прокурор, то хотів бути про-котнута кілька відзов, але городові давали його за шию. Тепер він у тюрмі.

(П. З. Г.).

— Один посол, чи два? Група думсь-ких гласників у Катеринославі хоті-ло прохати через городську думу, щоб Катеринославу дозволено посыкати в Державну Думу не одного посла, а двох. Це через те, що в Катеринославі дуже багато євреїв, то й треба було б, щоб був од Катеринославу ще один посол, який добре розумів їх інтереси євреїв. Вибрати обох послів мусили б разом усі виборці, а не євреї.

(Р. Сл.).

— З м. Добровеличківського співаспівако-го повіту пишуль, що з того часу, як не стали приймати хліба на біжніх залізничних станціях, пшениця дуже стала дешево, бо нема на неї покуп-ників. Тепер пшениця продається по 35—40 коп. за пуд і селяне стали їсти замість житного хліба пшеничний, бо жито там тепер далеко дорожче за пшеницю і покупці на його есть. А це через те, що жито скуповують і посылають у голодні губ

між іншим сказаво: Партия з'єдналась для боротьби за ідеал правової держави. Головна мета партії—се боротьба з свавольством, з старим, "приказним" ладом і з революційним монархизмом крайніх партій. Партия висловлюється проти бівітв з політичною метою, проти кари смерті і вельми стойта за чистоту морального обличчя визвольного руху. Вона не згодна з крайніми партіями, але разом з сим опозиційною відносно усіякою антиконституційного уряду.

ПЕТЕРБУРГ, 26 жовтня. Міністерство внутрішніх справ пояснило, що міщане, які купили землю з допомогою крестьянського банку, підлягають під указ сената 7 жовтня 1906 р. іх не можна заносити в виборчі реєстри повітових земельних власників.

ТИФЛІС, 25 жовтня. 20 озброєних гвинтовками гуртів почали засади стріляти в почату, яка везла 40,000 карб. Почту охороняли стражники. Після якого часу стрільби почту проповізено. Підсоста запомога і розбішки втекли. Знайдено філіальну бомбу. Стражників і козаків нікого не поранено.

ПЕТЕРБУРГ, 25 жовтня. Сьогодні в прощальний алієнції Государ Імператор наградив австрійського міністра закордонних справ Ернеста орденом Андрія Первозванного.

ХАРКІВ, 25 жовтня. На 224 верстві харківсько-балашівської залізниці в вагоні поламалася вісі, і після розбився. В підїзді було кілька вагонів 4 класу. Тяжко поранено 4 посаджирів і 5 легко. Розбилось 5 вагонів.

ГРОДНО, 25 жовтня. В хуторі Пігаси, кобринського повіту скинувся по-жар. Згоріло 29 хат, 29 хлівів, 22 клуні, 4 сараї, де жили люди, 4 комори, погорів скот, сіно і ріжне зажижка. Шкода більше як на 20,000 карб.

Губернатор звелів заснувати комітет для допомоги погорільцям.

КУСТАНАЙ (тургайськ. об.), 25 жовтня. Вночі двоє невідомих викликали з хати хазіяну невеличкої крамнички, ніби то вони хотіли що в його купити, потім задавили його віжками і зникли.

МОСКВА, 25 жовтня. Під Москвою вночі 5 озброєних злочинців укради поміщика. В х. Іконникове ввечері до поміщика Волкова хтось постукає в двері. Двері відчинив сам Волков. Тоді в будинок вскочило 5 злочинців, погрожуючи браунінгами, вони забрали 360 карб., ріжні золоті і срібні речі. Потім злочинці зачрипали хазіяну на начанку, вязали Волкова і повезли його. Губернські жандарі шукають злочинців і Волкова.

НОВОЧЕРКАСЬК, 25 жовтня. Військовий отаман оголосив, що в Новочеркаську заведено побільшенню охорону на один рік.

СЕВАСТОПОЛЬ, 25 жовтня. Втора на суді 120 матросів, яких обвинувачено за участь в новобрській колотінечі, одреклись од приватних оборонів і проходили дати їм казильних оборонців. Головний командир назначив їм оборонцям 9 морських офіцерів і двох кандидатів на посади в суді.

КАТЕРИНОСЛАВ, 25 жовтня. Вчора на вечере в почту, яка їхала з Верхнедніпровська на вокзал, напали 20 злочинців. Одібрвали 63,000 карб. і поранили почтальона та стражника, злочинці зникли.

СЕВАСТОПОЛЬ, 25 жовтня. Вчора він хотіло втекти з казарм 31 екіпажу багато арештованих за новобрський заколот. Втікачі затримано. Знайдено пролом в вентиляційну трубу і драбину з віжок.

ПЕТЕРБУРГ, 25 жовтня. Місцева дума в засіданні 25 жовтня асигнувала 77000 карб. на видатки в час виборів в Державну Думу.

Проректором петербургського університету вибрано професора романо-германської філології Брауна.

ПЕТЕРБУРГ, 25 жовтня. Сьогодні вранці п'омер лейб-медик Лев Васильович Попов.

26 жовтня в столичних газетах було надруковано такого листа до графа Гейдена.

"Подачою велику вагу поєднанню прогресівих і конституційних елементів російського грамадянства, ми низче підписані, не розглядаючи детальні програми партії "мирного обновлення", але думаючи, що загальний й напрямок відповідає вище означеній меті просимо вас, велимішановий графе, записати нас в членів сієї партії. Шилов, князь Євген Трубецький, князь Голіцин, Четвериков, Рябушинський, князь Г. Трубецький, Огіев, Вишняков, граф Крепетов і Бутенев.

ПЕРЕМІШЛЬ, 25 жовтня. Звістка 22 жовтня, що ніби то 17 дворян прохали губернського представителя дворянства включити з дворянського зібрання колишнього посла до Державної Думи князя Урусова за підписом під виборською відозвовою—неправда.

МОСКВА, 26 жовтня. Столична адміністрація повідомлена, що останніми арештами захвачено головних діячів соціал-демократичної організації.

Місцевий комітет торговельно-промислової партії думає поєднатися з усіма прогресівими партіями, щоб провести в Думу уміркованих послів. Комітет думає також порятити комітет в провінції єднитися з союзом 17 жовтня під загальним керунком центрального комітету союза.

ПЕТЕРБУРГ, 26 жовтня. Градоначальник увільнив з місцевої посади інженера Тагеєва за те, що він брав участь 1905 р. в страйковому комітеті спілки інженерів.

БІЛГОРОД, 26-го жовтня. Вечері грабіжники напали на почату, яка йшла з Головчини в Борисівку і по-грабували 28.000 карб. убито стражника і поранено почтальона.

АТКАРСЬК, 26 жовтня. На Єнталівському роз'їзді рязансько-уральської залізниці заскочив з рельсів товарний поїзд. Розбилось 13 вагонів. Дорога попсуvalася на протязі 100 сажнів. Несчаста з людьми не було.

ХАРКІВ, 26 жовтня. Вночі на товарній станції харківсько-миколаївської залізниці вбіто сторожа і пограбовано касу, в якій було біля 100 карб.

ВЛАДИВОСТОК, 25 жовтня. Біля японського острова Месіми Тайфун потопив 128 рибальських човнів; загинуло біля тисяч японських рибалок.

В Мукдені одкрито американське генеральне консульство і віце-консульство.

ТИФЛІС, 26 жовтня. Военно-польовий суд присудив розстріляти Мелікану, якого обвинувачено за озброєний напад на будинок Павлову.

ДЕРБЕНТ, 26 жовтня. Пограбовано рибні промисли Шевякова; забрано пропущі, в поїзді було кілька вагонів і 4 легкі. Розбилось 5 вагонів.

ГРОДНО, 25 жовтня. В хуторі Пігаси, кобринського повіту скинувся по-жар. Згоріло 29 хат, 29 хлівів, 22 клуні, 4 сараї, де жили люди, 4 комори, погорів скот, сіно і ріжне зажижка.

Шкода більше як на 20,000 карб.

Губернатор звелів заснувати комітет для допомоги погорільцям.

КУСТАНАЙ (тургайськ. об.), 25 жовтня. Вночі двоє невідомих викликали з хати хазіяну невеличкої крамнички, ніби то вони хотіли що в його купити, потім задавили його віжками і зникли.

МОСКВА, 25 жовтня. Під Москвою вночі 5 озброєних злочинців укради поміщика. В х. Іконникове ввечері до поміщика Волкова хтось постукає в двері. Двері відчинив сам Волков. Тоді в будинок вскочило 5 злочинців, погрожуючи браунінгами, вони забрали 360 карб., ріжні золоті і срібні речі. Потім злочинці зачрипали хазіяну на начанку, вязали Волкова і повезли його. Губернські жандарі шукають злочинців і Волкова.

НОВОЧЕРКАСЬК, 25 жовтня. Військовий отаман оголосив, що в Новочеркаську заведено побільшенню охорону на один рік.

СЕВАСТОПОЛЬ, 25 жовтня. Втора на суді 120 матросів, яких обвинувачено за участь в новобрській колотінечі, одреклись од приватних оборонів і проходили дати їм казильних оборонців. Головний командир назначив їм оборонцям 9 морських офіцерів і двох кандидатів на посади в суді.

КАТЕРИНОСЛАВ, 25 жовтня. Вчора на вечере в почту, яка їхала з Верхнедніпровська на вокзал, напали 20 злочинців. Одібрвали 63,000 карб. і поранили почтальона та стражника, злочинці зникли.

СЕВАСТОПОЛЬ, 25 жовтня. Вчора він хотіло втекти з казарм 31 екіпажу багато арештованих за новобрський заколот. Втікачі затримано. Знайдено пролом в вентиляційну трубу і драбину з віжок.

ПЕТЕРБУРГ, 25 жовтня. Місцева дума в засіданні 25 жовтня асигнувала 77000 карб. на видатки в час виборів в Державну Думу.

Проректором петербургського університету вибрано професора романо-германської філології Брауна.

ПЕТЕРБУРГ, 25 жовтня. Сьогодні вранці п'омер лейб-медик Лев Васильович Попов.

26 жовтня в столичних газетах було надруковано такого листа до графа Гейдена.

"Подачою велику вагу поєднанню прогресівих і конституційних елементів російського грамадянства, ми низче підписані, не розглядаючи детальні програми партії "мирного обновлення", але думаючи, що загальний й напрямок відповідає вище означеній меті просимо вас, велимішановий графе, записати нас в членів сієї партії. Шилов, князь Євген Трубецький, князь Голіцин, Четвериков, Рябушинський, князь Г. Трубецький, Огіев, Вишняков, граф Крепетов і Бутенев.

ПЕРЕМІШЛЬ, 25 жовтня. Звістка 22 жовтня, що ніби то 17 дворян прохали губернського представителя дворянства включити з дворянського зібрання колишнього посла до Державної Думи князя Урусова за підписом під виборською відозвовою—неправда.

ХРИСТАНІЯ, 26 жовтня. Міністр скарбу Холерун Вуль і хліборобства Вильє подали в одставку.

ДАРМШТАДТ, 26 жовтня. Велика герцогиня родила сьогодні в ранці сина.

ПЕТЕРБУРГ, 25 жовтня. Сьогодні вранці п'омер лейб-медик Лев Васильович Попов.

26 жовтня в столичних газетах було надруковано такого листа до графа Гейдена.

"Подачою велику вагу поєднанню прогресівих і конституційних елементів російського грамадянства, ми низче підписані, не розглядаючи детальні програми партії "мирного обновлення", але думаючи, що загальний й напрямок відповідає вище означеній меті просимо вас, велимішановий графе, записати нас в членів сієї партії. Шилов, князь Євген Трубецький, князь Голіцин, Четвериков, Рябушинський, князь Г. Трубецький, Огіев, Вишняков, граф Крепетов і Бутенев.

ПЕРЕМІШЛЬ, 25 жовтня. Звістка 22 жовтня, що ніби то 17 дворян прохали губернського представителя дворянства включити з дворянського зібрання колишнього посла до Державної Думи князя Урусова за підписом під виборською відозвовою—неправда.

ХРИСТАНІЯ, 26 жовтня. Міністр скарбу Холерун Вуль і хліборобства Вильє подали в одставку.

ДОПИСИ.

М. Сенча (Лохвицького повіту). З'явилася і в нашому містечку свої "експропріатори". Вночі хотіло виходити на вулицю, бо браздя вже добре оберуть тебе, а іноді заодолювати тим, що наїмуть боки ні за що. Це сумне явище ціком стоять у з'язку з тим, що з Таврії повернулося багато людей, які ходили туди на заробітки. Треба зауважити, що кожної

весні з нашої округи чимало і старих, і молодих ідути "під забор" в економії до німців; частина з них наймається ще зім'ю у прикладів, частина по весні йде шукати роботи у ту же Таврію, як у нас кажуть "по своїму". В неврожайні роки останні дуже бідують, бо іноді вертаються до дому не тільки без грошей, але й по-зувинись свого. В такі часи вони знайомляться з городською боясічною; знайомство це не проходить марно і деякі з таких бідолях зовсім исчезають. Це одне з хідів заробітків на Таврії, що гостро відчувається на селі, вночінчи негативні притмети культурі великих міст на село.

— Вночі проти 11 жовтня спалено у нас багатого козака Ларіона Міхура, у якого згоріли сараї, стайні, сіво то-що. Шід час пожежі люді не пускали нікого з вінду до його в двір. "Нехай горить! У його багато всякого добра!". Через це саме багато спалено, доводиться трудно. У всікі разі це перша пропозиція аграрного терору у нашому містечку.

Ст. Усть-Лаба (Куб. обл.). Все більш шириться поміж нашими козаками література, "чорна сотні"; цією роботою керує оділ, який розсилає накицами відозви. "Къ Русскому Народу" видання спілки "Русскихъ людей". Подекуди взяті отаманів оділів сами розкажають і з часописами руках агітують проти "крамольників" та заликають сидні в сильку "Русскихъ людей". Постіху, правда, вони не мають не тільки поміж козаками. Більше всього позбавлюють їх довірра те, що в нашому комітеті зібрались люди небезпечні, бо більшість з них була під судом, а частина мусить почасті під судом, але маючи власть в своїх руках, вони пишуть всякі доносі і не мають робляти школи. В деяких майстернях робітників ріши